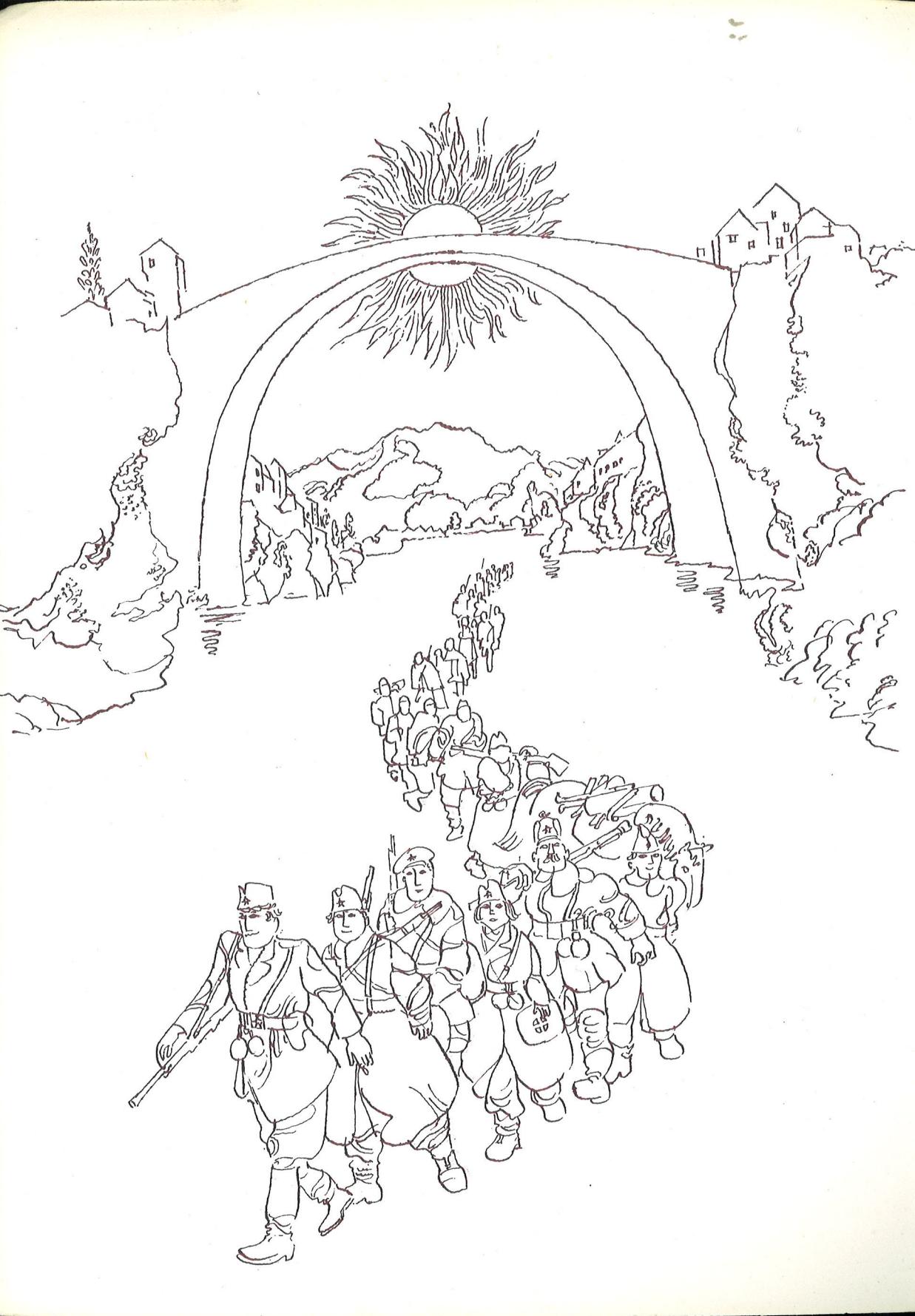

lastavica

10/0
49

PRIČA O SLAVNOM MOSTARSKOM BATALJONU

Veselin Masleša 1983.

RADIVOJ PAPIĆ

PRIČA O SLAVNOM MOSTARSKOM BATALJONU

LIKOVNA OBRADA
RANKO PERIŠIĆ

Veselin Masleša 1983.

Postoji grad lijep i drag kao proljetnji cvijetnjak u lakim ljetnjim snovima.

To je Mostar.

Pored Neretve, bistre i zelenomodre snažne rijeke koja kroz njega teče, nanizane su bijele kuće. Čini se da to i nisu rijeka i grad nego niska bisera na čudesnoj vodenoj vrpcici.

Od najdavnijih vremena, tu gdje se nalazi Mostar, ljudi su prelazili plahovitu rijeku. Prvo su trgovci i putnici išli preko drvenog mosta sa lancima. Taj most čuvali su stražari, koje su nazivali mostarima. Po njima je i grad koji je tu nicao dobio ime Mostar. A kad su u naše krajeve došli turski graditelji, čuveni majstor Hajrudin, učenik još čuvenijeg majstora, neimara Sinana, sagradio je kameni most ljepši od najljepših. To je čuveni Stari most. I danas, poslije više od četiri stoljeća, pred Starim mostom namjernik zastane zadržan. Ne zna da li se to okamenila duga na suncu poslije kiše, ili srna u skoku.

Svjetlost i bistrina uvijek ispunjavaju ovaj grad. Lebde bez prestanka nad Mostarom i Neretvom.

Svjetlost i bistrina, ljubav prema pravdi i slobodi, od vajkada su krasili srca i misli ljudi koji su živjeli u gradu. Sinovi i kćeri Mostara uvijek su se borili za istinu i slobodu, bratski i rame uz rame.

A kad je 1941. godine drug Tito poveo naš narod u oslobodilačku borbu protiv neprijatelja, fašista, Mostarci su listom stali pod njegovu zastavu.

Prednjačila je omladina Mostara.

Mostar je, kao i mnogi gradovi širom naše zemlje, postao tvrđava oslobodilačkog pokreta. Uzdrhtali su tlačitelji, fašistički osvajači. Borba Mostaraca, kao nabujali planinski potok, slivala se u veliku rijeku zajedničke borbe svih naših naroda za slobodu i bolji život.

Veliki broj hrabrih sinova i kćeri Mostara svrstao se u poseban odred partizana u slobodnim planinama i šumama. Oko Konjica i Boračkog jezera, na prostorima planine Prenj i dalje, sve do Gacka i Nevesinja, u vatrenim okršajima rado se slavni Mostarski bataljon.

Ovaj bataljon bio je udarna pesnica slobodarskog Mostara. Nikakva neprijateljska sila nije mogla slomiti njegovu snagu. Juri-

šao je hrabro i svuda prinosio zastavu slobode.

U ljeto 1942. godine u Hercegovini je osnovana velika boračka jedinica – Deseta hercegovačka brigada. Mostarski bataljon ušao je u njen sastav. Od tada počinje njegov junački pohod po najtežim poprištima naše borbe za slobodu.

Učestvovao je u borbama oko Gornjeg Vakufa i Bugojna, u borbama za Jajce i Turbe, i na planini Vlašić.

U nezadrživom jurišu oslobođio je bosanski gradić Žepče.

A u proljeće 1943. godine, zajedno s drugim partizanskim jedinicama, po na-ređenju druga Tita, borio se za oslobođenje Prozora.

U Mostaru se bije teška bitka. Fašisti, koji su bili zaposjeli grad, čine strašna zlodjela. Ali ne mogu da skrše otpor Mostaraca. Jer niko ne može pobijediti narod koji se

složno bori za slobodu. Mostarski rodoljubi, naročito omladinci, napadaju svakodnevno, iznenada, i zadaju fašistima teške udarce. Narod štiti i skriva svoje hrabre borce.

Srce grada sve ustreptali je kuca za svoj bataljon.

A on je u borbi, bez prestanka, bez predaha.

U proljeće 1943. godine, poslije velike bitke na Neretvi, bitke za ranjenike, odlazi iz doline Neretve.

Prošao je Nevesinje, Gacko i Bileću. Prvi maj te godine dočekao je u borbama na planini Javorku. A onda započinje najteža bitka – bitka na Sutjesci.

Neprijatelj je sakupio velike snage da uništi partizane.

Stotinu dvadeset hiljada dobro naoružanih fašističkih vojnika krenulo je na sedamnaest hiljada naših boraca. Borba je bila duga, teška i strašna. Na jednog partizana udaralo je i po deset fašista.

Proleterske i udarne brigade išle su naprijed i krčile put ostaloj partizanskoj vojsci

i ranjenicima. Trebalo je probiti se iz obruča kojim je neprijatelj opkolio partizane.

Mostarski bataljon borio se u sastavu divizije legendarnog heroja Save Kovačevića, divizije o kojoj je ostala pjesma:

»Huči, teče Sutjeska,
krv pliva po njoj,
divizija Savina
bije teški boj.«

Ukazujući veliko povjerenje hrabrom Mostarskom bataljonu, drug Tito mu daje zadatak da, kao udarna jedinica, štiti i čuva dugu kolonu ranjenika, Centralnu bolnicu Vrhovnog štaba. I Mostarci kreću naprijed da izvrše zadatak.

U najtežim borbama, na Vučevu i Volujaku, kad su eksplozije bombi i topovskih granata potresale zemlju i nebo, ni koraka nisu odstupali. A bili su iscrpljeni, umorni i gladni.

Iz kolone su se često čule riječi:

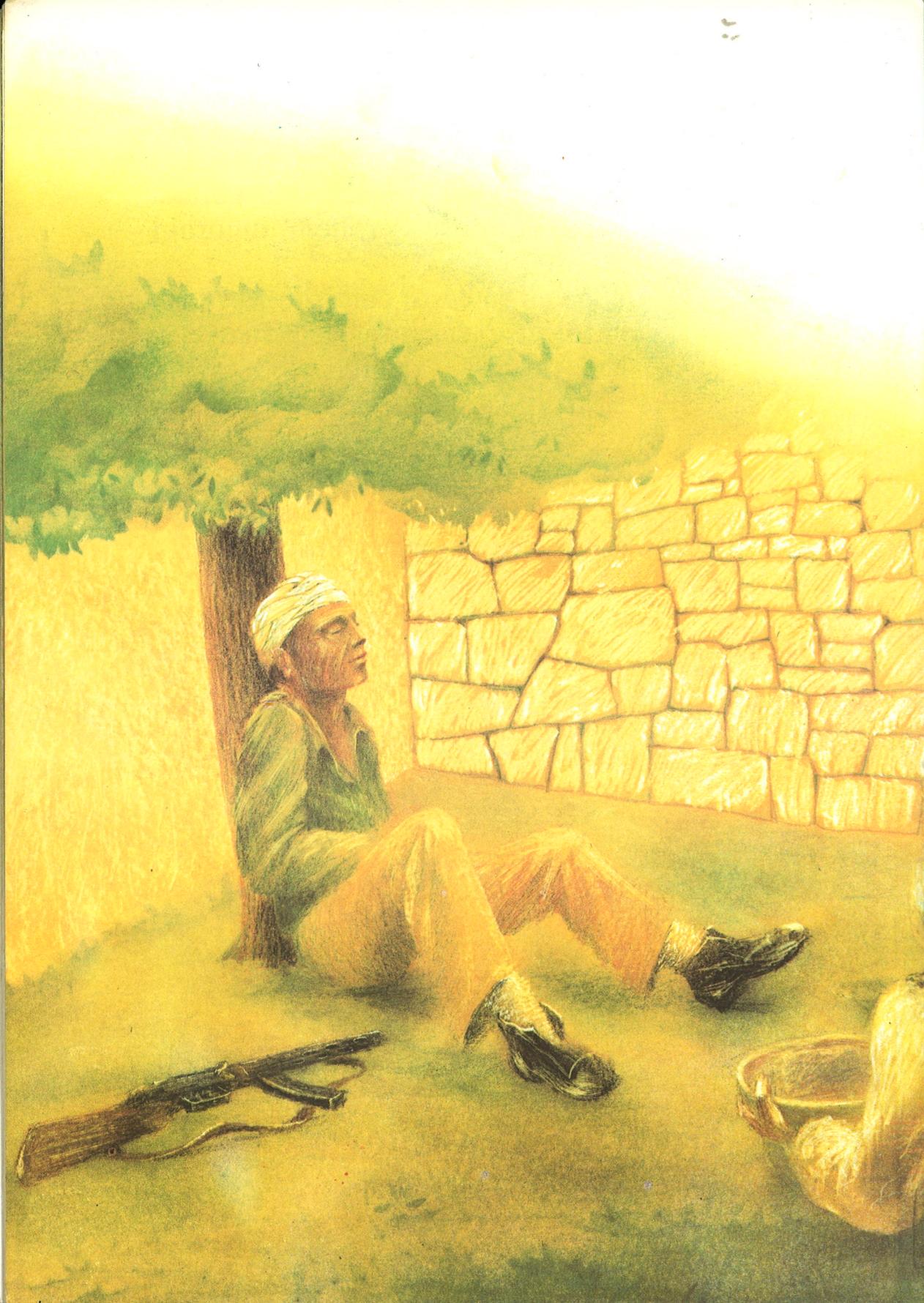
»Mostarski bataljon, naprijed!

Nek požure Mostarci!«

Bile su to riječi povjerenja i pouzdanja ranjenicima da ih njihovi hrabri zaštitnici neće ostaviti.

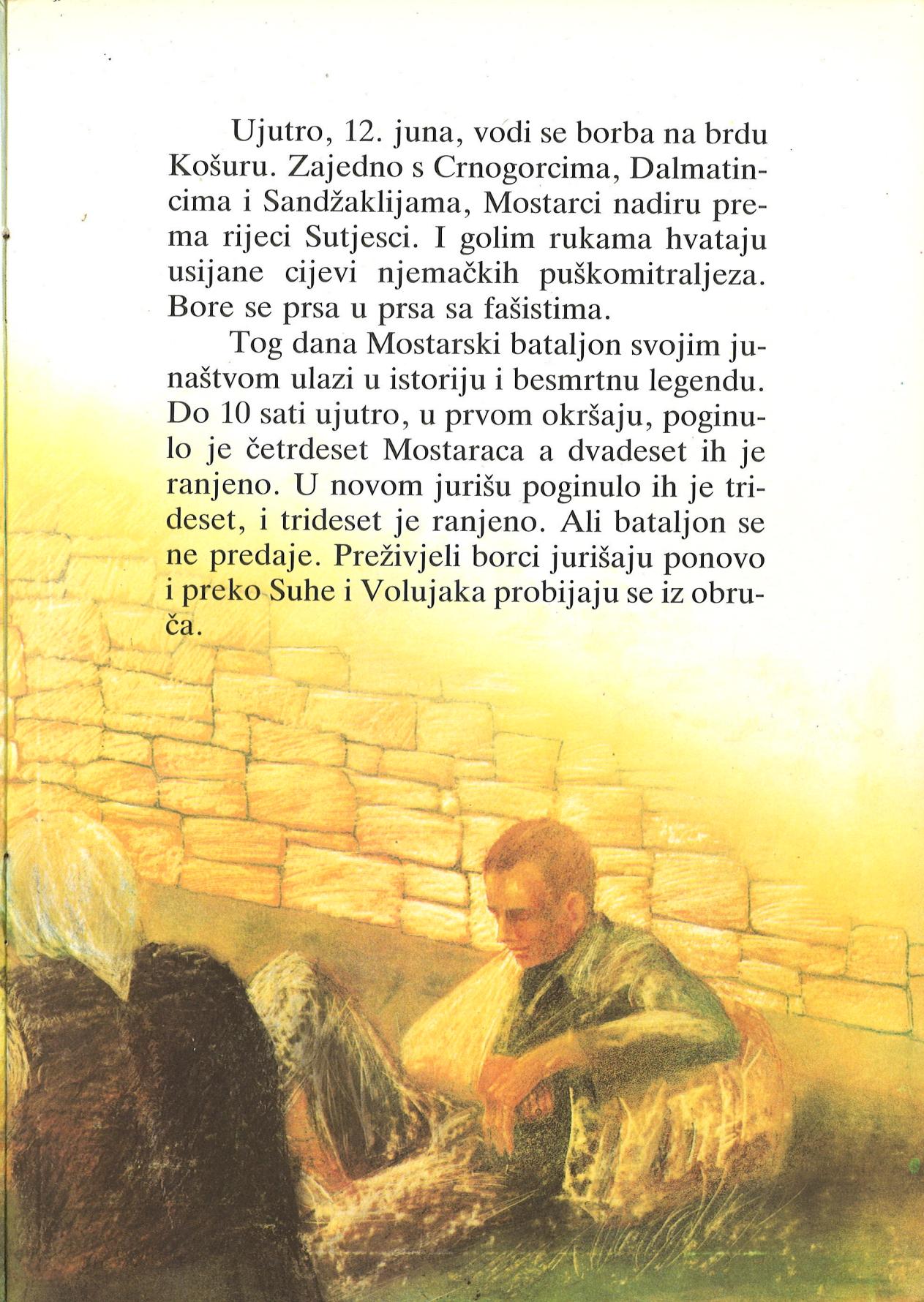
I nisu ih ostavljali. Štitili su ih do posljednjeg daha. I ginuli zajedno s njima.

Ujutro, 12. juna, vodi se borba na brdu Košuru. Zajedno s Crnogorcima, Dalmatincima i Sandžaklijama, Mostarci nadiru prema rijeci Sutjesci. I golin rukama hvataju usijane cijevi njemačkih puškomitrailjeza. Bore se prsa u prsa sa fašistima.

Tog dana Mostarski bataljon svojim junastvom ulazi u istoriju i besmrtnu legendu. Do 10 sati ujutro, u prvom okršaju, poginulo je četrdeset Mostaraca a dvadeset ih je ranjeno. U novom jurišu poginulo ih je trideset, i trideset je ranjeno. Ali bataljon se ne predaje. Preživjeli borci jurišaju ponovo i preko Suhe i Volujaka probijaju se iz obruča.

Prepolovljen, iznemogao, ali ovjenčan slavom borbe za slobodu, Mostarski bataljon kreće preko Maglića i dalje, ka Hercegovini i svome Mostaru.

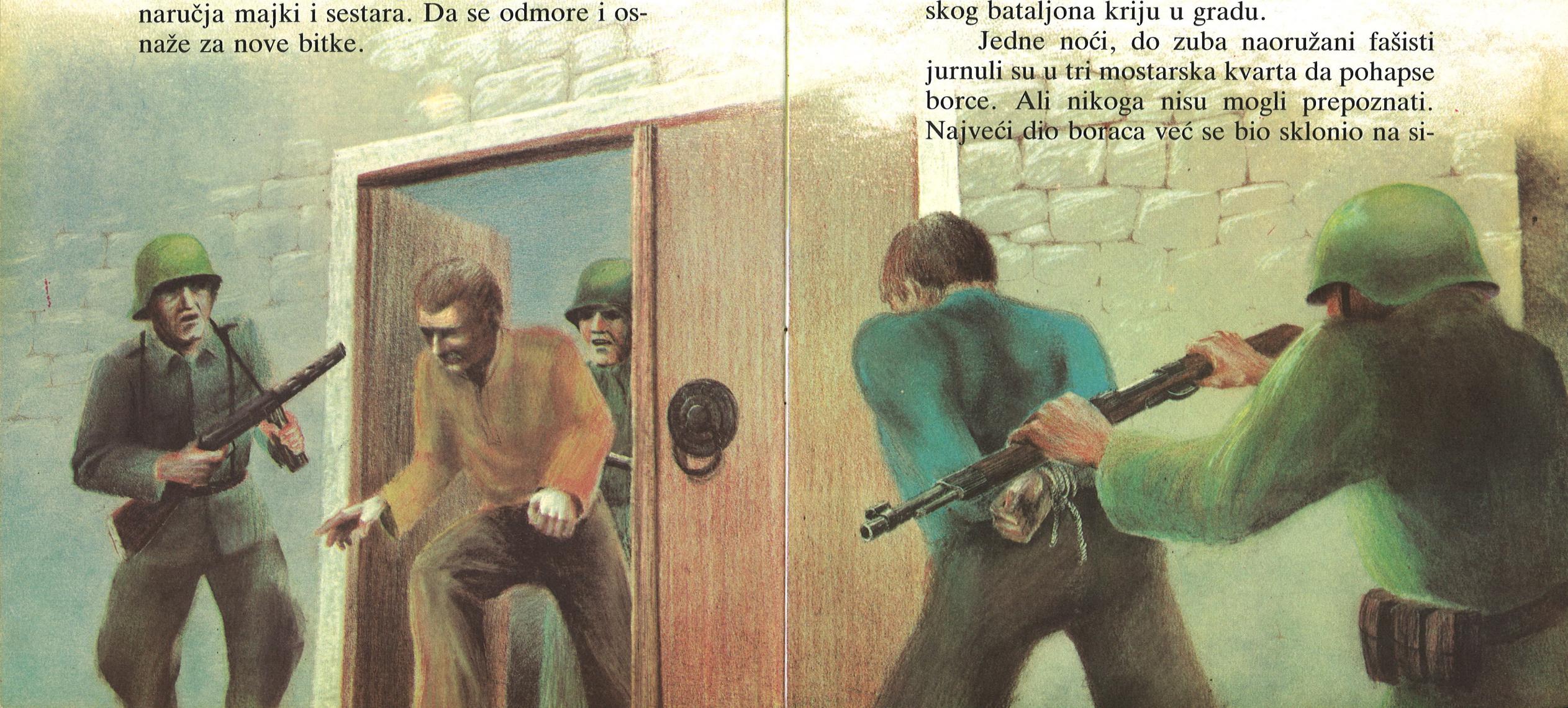
Krajem juna 1943. godine devedeset preostalih boraca Mostarskog bataljona našlo se iznad svog rodnog grada. Sigurni u svoj Mostar, u njegovu borbenu snagu, borci odlučuju da se, pored fašističkih bunkera i straža, tajno spuste u grad, u tople domove i naručja majki i sestara. Da se odmore i osnaže za nove bitke.

U srcima Mostaraca, u njihovoj spremnosti na sve žrtve, cvjetala je sloboda. U tom spokoju i sigurnosti liječio je rane Mostarski bataljon. U kamenim kućama, u skrovitim kutovima raskošnih bašta i voćnjaka odmaralo se devedeset boraca.

Tajnu niko nije odavao. I djeca su znala da se o tom događaju ne smije pričati.

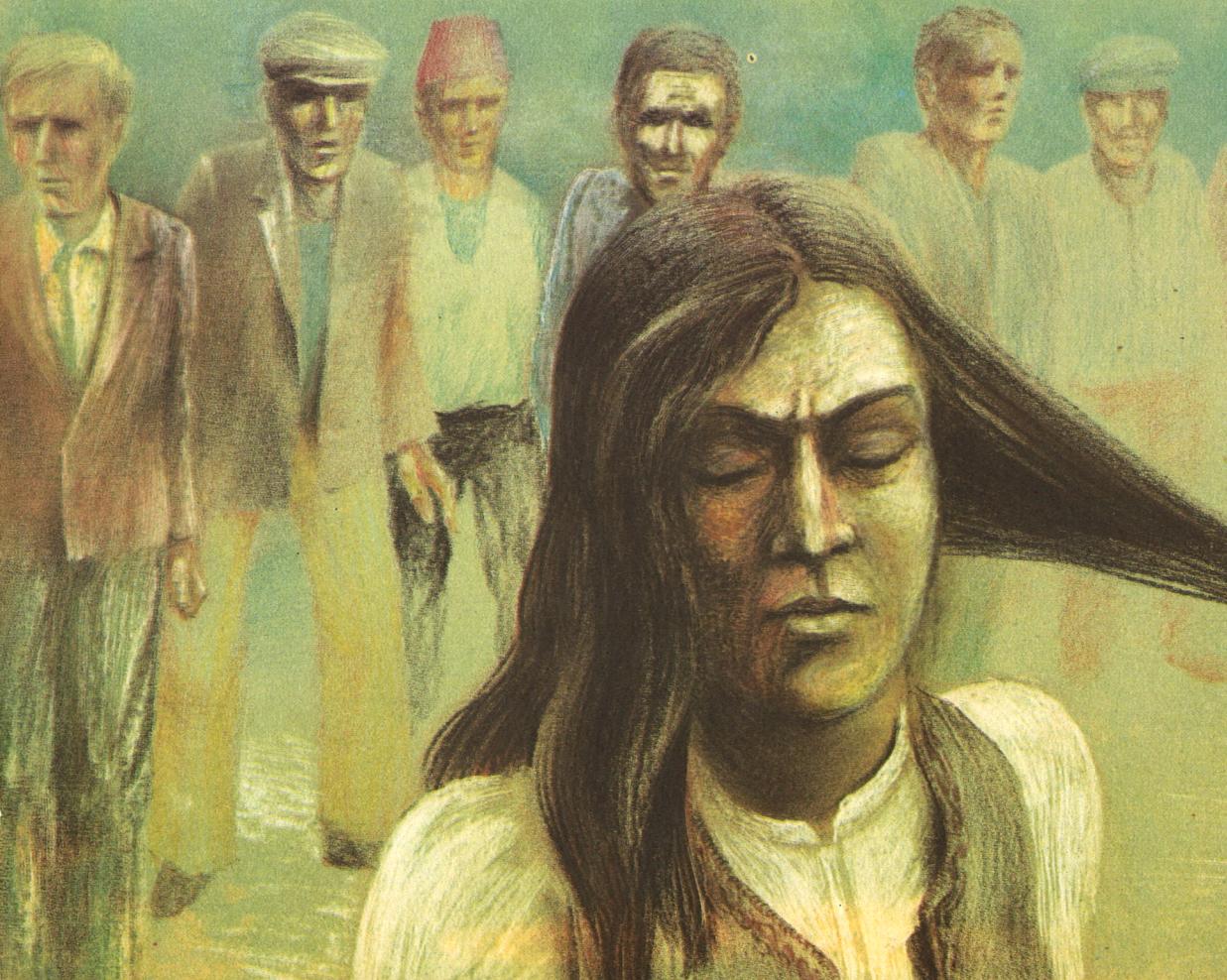
Ali našao se izdajnik. Jedan jedini koji je fašistima prokazao da se borci Mostarskog bataljona kriju u gradu.

Jedne noći, do zuba naoružani fašisti jurnuli su u tri mostarska kvarta da pohapse borce. Ali nikoga nisu mogli prepoznati. Najveći dio boraca već se bio sklonio na si-

gurna mjesta. Mostarski rodoljubi, koji su saznali da se priprema pretres, na vrijeme su im javili da se sklone. Bijesni zbog toga, fašisti su redom hapsili građane, sve muškarce koje su zatekli.

Jutro je osvanulo sa hiljadu pet stotina uhapšenih Mostaraca. Fašisti su ih postrojili u dugačke redove pored Fabrike duhana. Ispred tih redova išao je izdajnik i, krijući oči, prstom pokazivao na one za koje je mislio da su partizani ili saradnici partizana. Ali, među njima je bilo malo boraca Mostarskog bataljona.

Tada su fašisti doveli i jednu partizanku, uhapšenu te noći, Racu Ivanišević Gnatić, borca Mostarskog bataljona. Ponadali su se da će izmučena djevojka prokazati svoje drugove.

Teško su se prevarili. Visoka i lijepa djevojka, bujne raspletene kose, nekoliko puta je prošla pored stroja pohapšenih građana, ali je čutala. Uzahud su je mučili, tukli. Ona je čutala. I, ponosno uzdignute glave, gledala u obzorje visokih planina, sa kojih je dopirao odjek moćnih koraka oslo-

bodilaca. Bila je borac u najtežem okršaju. Da nikog ne oda. I pobijedila je. Borci Mostarskog bataljona nisu otkriveni.

Krajem jula 1943. godine, osnažen, popunjen novim borcima iz redova radničke i srednjoškolske omladine, Mostarski bataljon izišao je iz grada u slobodne planine. U nove herojske bitke i velike pobjede.

Tako je Mostar svojoj blistavoj ljepoti i bogatoj istoriji borbe za slobodu, istinu i pravdu dodao i priču o slavnom Mostarskom bataljonu.

Priču koja je postala besmrtna legenda.

SLIKOVNICE O NARODNOOSLOBODILAČKOJ BORBI

jesu istorijske slikovnice o najznačajnijim događajima naše revolucije, o borbi naših naroda za slobodu, o velikim podvizima i žrtvama, o nepamćenim herojskim djelima. O tome kako se dizao narod braneći svoju zemlju, kako je jurišao iz borbe u borbu, kako je kršio neprijateljske ofanzive, kako su odredi prerastali u brigade, brigade u divizije i korpuze, kako je taj narod, nepobjediv i nepokolebljiv, izvojevao slobodu, napisane su mnoge knjige, a ove slikovnice su samo još jedan prilog istoriji i istini o jednom dobu i djelu.

I KOLO

- UŽIČKA REPUBLIKA
- BITKA ZA RANJENIKE
- SUTJESKA
- DESANT NA DRVAR
- IGMANSKI MARŠ
- KOZARA

II KOLO

- BIHAĆKA REPUBLIKA
- PETROVA GORA
- SREMSKI PARTIZANI
- POHORSKI BATALJON
- BOGOMILSKI POHOD
- PARTIZANSKA MORNARICA

III KOLO

- KAD JE TITO DJEČAK BIO
- IDE TITO, VODI PARTIZANE
- JAJC
- ROMANIJO, VISOKOGA VISA
- PRIČA O SLAVNOM
MOSTARSKOM BATALJONU
- BOŠKO BUHA

Radivoj Papić PRIČA O SLAVNOM MOSTARSKOM BATALJONU

Izdavač: SOUR »Veselin Masleša«, IRO »Sarajevo«, OO Izdavačka djelatnost, Sarajevo / Za izdavača: Radoslav Mijatović / Odgovorni urednik: Nasiha Kapidžić-Hadžić / Recenzenti: Salko Gazibara i Stanko Perazić / Tehnički urednik: Salih Ahmetović, graf. inž. / Likovni urednik: Dino Malović / Korektor: Emir Sultanović / Štampa: SOUR »Veselin Masleša«, RO Štamparija Mostar / Za štampariju: Emir Vukotić / Tiraž: 15000 latinica i 5000 cirilica.